

**ВЛИЯНИЕТО НА ХАНОВЕРСКАТА ПОРОДА ПРИ ИЗГРАЖДАНЕ НА
ГЕНЕАЛОГИЧНАТА СТРУКТУРА НА ПОПУЛАЦИЯТА БЪЛГАРСКИ СПОРТЕН
КОН**

Георги Бързев

Тракийски университет, Аграрен факултет – Стара Загора

**EFFECT OF THE HANOVER BREED IN MAKING THE GENEALOGICAL
STRUCTURE OF THE BULGARIAN SPORTS HORSE POPULATION**

G. Barzev

Thracian University, Faculty of Agriculture – Stara Zagora

ABSTRACT

This study analyses the linear appurtenance of Hanover stallions imported in Bulgaria. The initial stage of the work makes use of 12 stallions from 8 approved lines and in recent years 4 more are included from 3 new lines. Totally for the period 31 stallions were used for breeding purposes. That puts the beginning of the genealogical structure of the Bulgarian sports horse population, which is further developed and expanded on a later stage by stallions of other breeds.

Key words: Bulgarian, sports horse, Hanover breed, genealogical structure, lines

Дефиницията спортен кон се използва за описание типа на коне, различни от останалите породи. Той се отнася преди всичко за породите коне, участващи в традиционните Олимпийски игри по конен спорт в дисциплините прескачане на препятствия, обездка, всестранна езда и впрягове. В световен мащаб, като спортни коне се приемат много полукръвни породи, които участват в прескачане на препятствия и обездка

Според **Свечин и съавт.** (1984) съвременното коневъдство трябва да бъде насочено не само към усъвършенстване на съществуващите породи, но и към нови такива, отговарящи по конституционни, екстериорни и интериорни признаци на търсенето на международния пазар. В такива случаи се използва метода на кръстосване, при което се обогатява наследствеността на породите и в новополучените кръстоски хетерозиса се проявява във формата на повишена работоспособност, повишена жизненост и по-добри размери и екстериор.

Караиванов и съавт. (1988) посочват, че качествата на българските породи коне не е възможно да се подобрят единствено по пътя на селекцията. За да се отговори по-бързо на нарасналите нужди на конния спорт, трябва да се премине към кръстосване с породи, каквито за нашата страна в този етап са ХанOVERската и Тракененската. В популацията на ХанOVERската порода има жребци – представители на осем утвърдени линии, което е достатъчен брой за възпроизводство в популацията и използването им за кръстосване с кобили от нашите отечествени породи. Първите резултати от включването на коне кръстоски в спорта показват по-добри резултати в прескачане на препятствия от тези на конете от нашите породи.

Изграждането на линейна структура във всяка нова популация е основен момент в селекционната работа. (**Сасиc M.**, 2011). Развъждането на Чистокръвната Английска порода коне е класически пример за линейно развъждане, което успешно се прилага и в полукръвното коневъдство. (**Вит В.**, 1952; 1957). Въпреки четиривековната история на линейното развъждане при Чистокръвната Английска порода, линейната и структура представлява интерес за селекционерите и сега (**Henry M.**, 1991; **Mitchel F.**, 2004; **James J.**, 2005; **Clee N.**, 2010). Линейното развъждане в наши дни представлява интерес и при най-старата културна порода коне – Арабската (**Brooks M.**, 2005).

Работа по създаването на Хановерската порода започва в началото на 18 век (**Christian F., 1983**). В зависимост от етапа на развитие, хановерският кон еднакво добре е отговарял на нуждите на армията, селското стопанство и спорта. Главна цел в развъдните програми е създаването на благороден, добре оформен и коректен полукръвен кон, с добри ездови способности (**Christmann, L., 1994, Christmann et al., 2011**). За изпълнение на тази цел, отборът на жребци и кобили е бил еднакво стриктен, като за разплод са били оставяни само животни с качества „над средното“ (**Hartwig, W., 1981**). Развитието на породата в нашата страна е представено в предишни наши проучвания (**Бързев Г., 2002**).

Линейното развъждане, тестването и регистрацията на жребците от полукръвните породи в Европа е основен момент в селекционните им програми. (**Kirgegaard, Bo., 1993; Silvestrelli, M. et al, 1993; Miesner, K., 1993; Flanagan, I., 1993; Velandar, L., 1993; Bodo, I., Cs. Nemeth, 1993**).

Работата по създаване на спортен тип коне в нашата страна има почти половинвековна история. В тази връзка проучването има за цел да установи породната и линейната принадлежност на използваните за разплод жребци за периода 1978-2010 година.

МАТЕРИАЛ И МЕТОД

Като източник на информация бяха използвани оригиналните родословия на внесените у нас жребци, каталога за полукръвни жребци, базата данни в Асоциация „Български спортен кон“, както и базата данни и развъдната програма на Асоциацията за развъждане на Хановерска порода в Германия. Изследването е направено лично, като са използвани рутинните зоотехнически методи на наблюдение и анализ.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Първите опити за получаване на добри спортни коне у нас са правени през 60-те години на миналия век, когато жребци от Чистокръвна Английска порода са покривали кобили от Дунавска порода. Следващия етап е използването на жребци от Хановерска порода, с които се покриваха кобили от Източнобългарска, Дунавска, Плевенска и Арабска-Шагия породи. В този етап на работа са получени общо над 450 броя кръстоски, които се представяха много добре на спортния терен и добиха популярност извън страната.

В популацията Хановерски коне в Германия се поддържат 12 линии, четири от които са заложили още през 19-ти век. От общия брой на тези линии в племенното стадо Хановерски коне имаше представители на осем. Това са жребците Kadett, Divident, Sturm, Da Caro, Eistanzer, Fechter, Lukas, Akrundos и Dolon, които са директен внос от немските конезаводи Радегас, Нойшат Дозе и Ганчов.

Най-силно представената линия в нашата страна е тази на Devils own XX. (схема №1). Той е използван за разплод от 1894 до 1906 година. Най-голяма роля за развитието на линията имат Detektiv, Dolman и Duellant. В нашата страна са внесени 3 жребеца от тази линия Da Caro, Divident и Dolon, първите два от които са по разклонението на Direx, а третия е чрез разклонение на Dewald. Da Caro и Divident бяха активно използвани за разплод в двете направления, за възпроизводство в племенното стадо и получаване на кръстоски спортен тип най-вече с източнобългарски и дунавски кобили. От Da Caro с най-голямо значение са синовете му Disel, Dorijan и Diod, които бяха използвани за разплод в различни племенни конеферми – Мало Конаре, Дългопол и Зърнево. След Divident, който беше използван за разплод в района на Североизточна България, в разплод беше включен и неговия син Dervish, действал освен в района на гр. Варна и в конезавод „Клементина“. Третото разклонение чрез Dewald има изключително голямо развитие в меклембургската порода откъдето е и жребец Diatar, баща на Dolon. Той е използван за разплод в конезавод „Ст.Караджа“ и в други племенни ферми в страната.

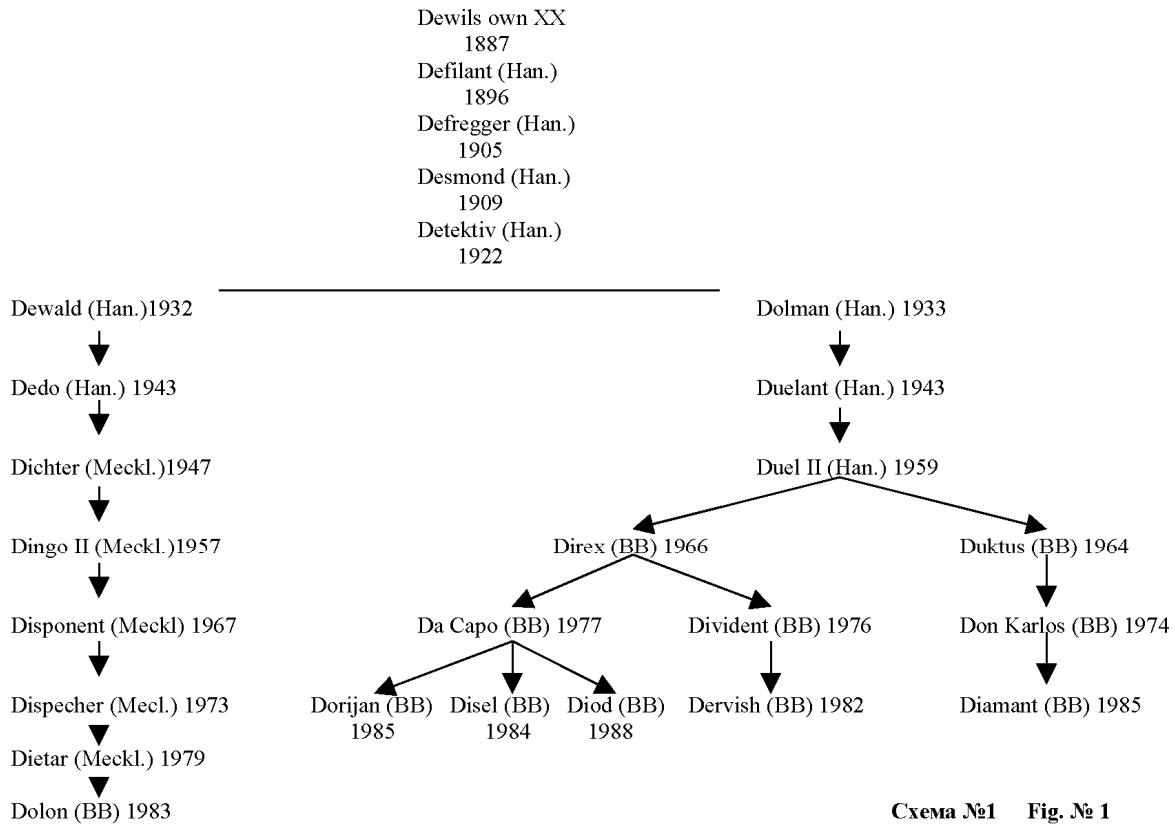

Схема №1 Fig. № 1

По второто разклонение – това на Duktus е жребец Diamant, от Don Karlos, роден в България. Той е използван за разплод в конезавод „Кабюк”, където е покривал кобили от Източнoбългарска и Арабска – Шагия породи. Да Са ро и Diamant показаха отлични спортни качества в дисциплината прескачане на препятствия.

Втората добре развита линия е тази на Kingdom XX (Схема № 2). В популацията на Бранденбургската порода, тази линия води началото си от меклембургския жребец Komet. В нашата страна тази линия е представена от жребец Kadett, закупен от Германия. С добри резултати в разплодната си дейност са неговите синове Kartagen, Kazak и Kalin. От тях само Kalin има по-голямо значение при спортния тип коне. Той беше използван за разплод в племенната конеферма в М. Смолница. Последен представител от тази линия е жребец Kortej, който беше с отлични спортни качества и екстериор

Следващата линия е на Източнопруския жребец Dampfross (Схема № 3). Тя е представена у нас чрез двете си разклонения – Semper Idem, станал родоначалник на линия в Хановерската порода и Нурегюн, при което Abglanz също е родоначалник на самостоятелна линия. Тези две линии се развиват успешно и в настоящия момент в популацията коне от Хановерска порода в Германия. По първото разклонение у нас е внесен жребец Samur, а по второто – Akrundos. И двата жребца имаха успешна

Схема № 2 Fig. № 2

разплодна кариера и голямо значение в края на миналия век за създаването на Българския спортен кон. Синът на Samur – Sahalin е използван предимно за чистопородно развъждане. Линията на Adeptus XX (Схема № 4) е също успешно развиваща се линия и то най-вече чрез Alderman I. В по-ново време линията придобива важна роля чрез жребец Eisenherzt, използван за разплод почти 20 години. Приплодите на неговия син Eiger I притежават изключително добър спортен тип и еднакво добри качества в прескачане на препятствия и обездка. У нас от тази линия е импортиран жребец Eistanzer, който

напълно отговаряше на качествата на линията. Той беше с отличен екстериор и движения и

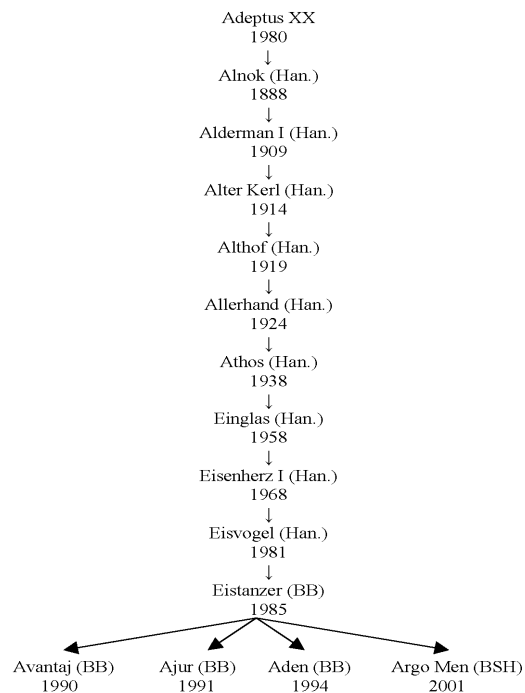

Схема № 4
Fig. № 4

Dampfross (EP)
1916

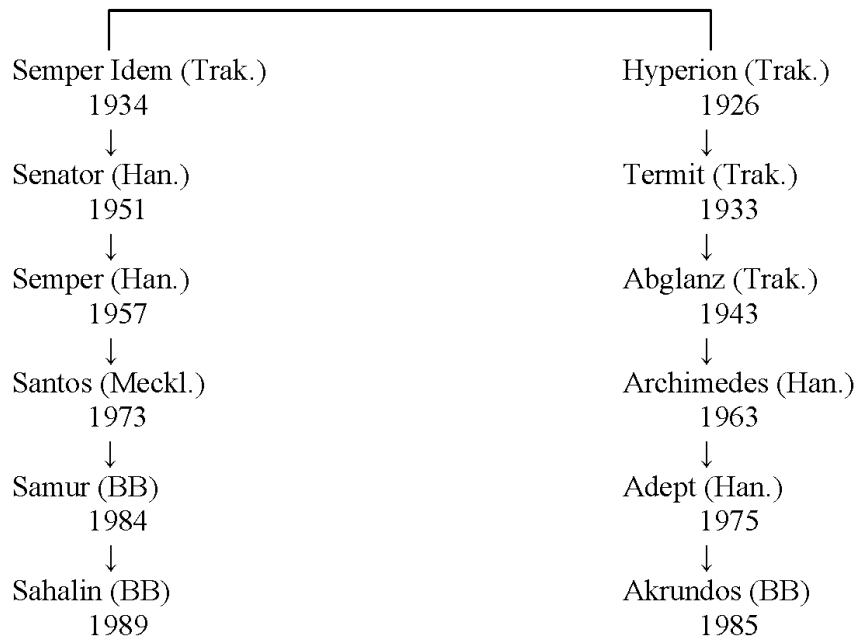

Схема № 3
Fig. № 3

изключително препотентен. Използван е за разплод в двата конезавода „Кабиюк” и „Ст. Караджа”, където остави много добри приплоди, отговарящи на изискванията за спортни коне. Неговите двама синове – Avantaj и Ajur имат по-ограничено влияние при създаването на Българския спортен кон докато Aden, който е от източнобългарска кобила, беше жребец пепиниер в конезавод „Ст. Караджа.

Линията на Goldschaum XX (Схема № 5) има по-голямо значение след Goldfisch II. Неговият внук Grande е използван за разплод 25 години. Най-добри приплоди са получени при съчетанието му с кобили от Duellant, като те са отговаряли еднакво добре на изискванията за прескачане на препятствия и обездка. У нас от тази линия е роден жребец Gladiator от Grandelshtein. Той беше изключително добър като разплодник и с много добра спортна кариера, но има по-ограничено влияние при получаването на спортен тип коне. С по-голямо значение е неговия син Galiley, който се използва за разплод и днес.

Много важна роля при създаването на българския спортен кон имат жребец Sturm и неговия

син Stuttgart. Sturm е от линията на Tempelhueter (Тракененска порода). Действал е в двата конезавода – „Кабиюк” и „Ст. Караджа”, но по-голяма част от разплодната му дейност е в последния. Неговият син Stuttgart е от чистокръвна английска кобила и беше значително по-лек тип. Той също е използван в този конезавод и в района на Североизточна България.

С не по-малко значение са и жребците Lukas от линията на Der Lowe XX - Lugano и Fechter от линията на Jupiter-Zernebog. Те са използвани изключително за покриване на кобили с различен произход в района на Разград и Шумен. В момента в разплодна дейност са и жребците Ratzaputz от линията на Ramzes – Ramiro, а по разклонението на Radetzky също от линията на Ramzes – Rascalino. Monte Carlo, който е вествалска порода е от линията на Marcio XX – Markoni. Голямо значение през последните години има и жребец Akhan, който е от холщайнерската линия на Alme Z и е оставил много висококласни спортни коне, участвали на Европейско първенство. От линията на Cor de la Bryere е и жребец Saunt Grannus.

Анализа на резултатите за включването на Хановерските жребци в разплодна дейност за проучвания период показва, че са използвани общо 31. Тази порода, като нова и единствена полукръвна порода за страната в този етап, има много важно значение при изграждането на генеалогичната структура на популацията Български спортен кон, в първоначалния етап на селекционната работа. Днес от тази порода за разплод се използват ограничен брой жребци – 9, но голяма част от кобилите произхождат от посочените по-горе линии.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Хановерската порода коне има изключително голяма роля при създаването на Български спортен кон. Нейното значение е по-голямо в първия етап на развъдната работа. Използвани са жребци от общо 9 стари и нови линии, като по-добре са се развили линиите на Dewils own XX, Kingdom Xx, Dampfross (Semper Idem и Abglanz) Adeptus XX и Goldschaum XX. Влияние имат и четири хановерски жребци, които са от три линии на Холщайнерската порода – Ramzes, Alme Z и Cor de la Bryere.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бързев, Г., 2002. Проучване развитието на хановерската порода коне и линейната и структура в България. Животновъдни науки. кн. 4-5, 51-55.
2. Вит, В. Д., 1952. Из истории русского коннозаводства.
3. Вит, В. Д., 1957. Практика и теория чистокровного коннозаводства.
4. Караиванов, Р., Г. Бързев, Т. Караджов., 1988. Хановерската порода и ролята и при създаването на спортен тип коне. Животновъдство. кн № 6, 56-57.
5. Свечин К. Б., И. Ф. Бобынев, Б. М. Гопка, 1984. Коневодство. Колос, Москва.
6. Во Kirkegaard, 1993. Breeding planning in Danish horse breeding. Animal Meeting of the European Association for Animal Production, Aarhus 16-19 August 1993

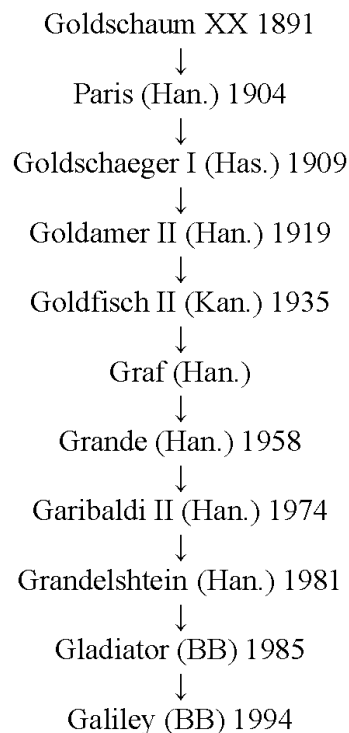

Схема № 5

Fig. № 5

7. **Bodo I., Cs. Nemeth**, 1993. The breeding and performance registration system in Hungary. Animal Meeting of the European Association for Animal Production Aarhus 16-19 August 1993.
8. **Brooks, M.**, 2005. Inbreeding and line breeding in the Arabian horse.
9. **Cacic, M.**, 2011. Sistematization of breeding of the authentic horse breed Croatian Coldblood. Part I: according to Line founding mares. Stockbreeding, Vol. 64, № 2-4, 131-142.
10. **Cacic M.**, 2011. Sistematization of breeding of the authentic horse breed Croatian Coldblood. Part II: according to dam size founding mares. Stock breeding, Vol. 65, № 1, 45-54.
11. **Clee, N.**, 2010. Eclipse.
12. **Cristian Freiherr von Stenglin**, 1983. Hannoveraner.
13. **Cristmann L.**, 1994. Bloodlines of the Hanoverian Horse. Breed Orientation Course. Verband Hannoverscher Warmblutzüchter e. V. 25-30 juli 1994.
14. **Christmann, L., W. Shade, M. Mayer**, 2011. Hannoveraner jarbuch hengste.
15. **Flanagan J.**, 1993. Registration and evaluation of sport horses in Ireland. Animal Meeting of the European Association for Animal Production Aarhus 16-19 August 1993.
16. **Hartwing W.**, 1981. Quality and still more quality. Hannoversches Pferd. 2. English Edition, Juli 1981.
17. **Henry, M.**, 1991. King of the wing. The story of the Godolphin Arabian
18. **James, J.**, 2005. The Byerley Turk. The incredible Story of the Worlds First Thoroughbred.
19. **Miesner K.**, 1993. The breeding and performance registration system in Germany. Animal Meeting of the European Association for Animal Production Aarhus 16-19 August 1993.
20. **Mitchel, F.**, 2004. Racehorse breeding theories.
21. **Silvestrelli M., C. Pieramati, M. Bonanzinga, N. G. Lacetera and L. P. Scordamaglia**, 1993. The breeding and performance registration system in Italy. Animal Meeting of the European Association for Animal Production Aarhus 16-19 August 1993.
22. **Velander I.**, 1993. The breeding and performance registration system of riding horses in Sweden. Animal Meeting of the European Association for Animal Production Aarhus 16-19 August 1993.